

A pandémián túl – a digitális oktatás kézikönyve

Szűts Zoltán: A digitális pedagógia elmélete

A 2020-as év a történelemkönyvek lapjain a pestis- vagy a kolera-járványhoz hasonló évszámként vésődik be. A digitális pedagógia elmélete című könyvet a szerző, Szűts Zoltán a COVID-19 járvány idején írta, s ezért kiválóan reflektál a köz- és felsőoktatásban megfigyelhető változásokra, a kényszerhelyzet okozta helyzetekre. Részlemelt a világ, hogy a digitális pedagógia megjelenésével, az oktatás egy újszerű, évezredes hagyományokon túlmutató transzformációját hozta el az életünkbe, vált annak mindennapi részesevé.

Szűts könyvét tanároknak, diákoknak, a digitális pedagógia területén érintetteknek és az egyszerű érdeklődőknek egyaránt ajánlja, hiszen, ha csak közvetetten is, de a téma mindannyiunkat érint – diákként, pedagógusként, szülőként, esetleg más családtagként. A pedagógusok jelenlegi és következő nemzedékének iránymutató kötete lehet, de nem kizárt, hogy a digitális oktatás elméleti és gyakorlati kérdéseinek „lexikonjává” válik a magyar nyelven hiánypótló kötet.

Szűts a digitális pedagógia teljes horizontját az olvasók elé tárja, mégpedig interdiszciplináris megközelítéssel. A pedagógiai, a kommunikáció- és médiatudományi megközelítések révén egy komplex, hatékony tanulási és tanítási narratíva születik. Számítalan kérdés felmerülhet a válsághelyzet kapcsán. Vajon mennyire kell az ehhez hasonló válsághelyzetekre berendezkednünk a jövőben? A globális vírushelyzet véget értével milyen mértékben vándorolhat át a digitális térbe az oktatás? A hibrid rendszer a megoldások között szerepel? Miként alakul át a tanár szuperpozíciója, és hogyan halványul el az osztálytermi funkció, a klasszikus értelemben vett tantermi frontális oktatás? Többek között ezekre a komplex, pedagógiai, technológiai, történeti, kulturális és társadalmi kérdésekre kínál választ a könyv írója, elsősorban arra

fókuszálva, hogy melyek az eredményes információátadás keretei az információs társadalomban.

A különböző oktatási rendszerek digitalizációja különböző szinten állt, amikor a járványhelyzet miatt a kormányok világszerte bevezették a távoktatási formát. Ezek a rövid idő alatt bekövetkezett, gyors reakciót és alkalmazkodást igénylő változások komoly kihívást jelentenek mind az érintett diákok, mind a pedagógusok számára. Az újmédiáról Zelena András (2017. 139.) írta, hogy „... az újmédia színterein közzétett egyéni veszteségélmények közösségi veszteségélménnyé válnak, s ezzel teremtődik egyfajta szupportív védelem a veszteségélményt átélt személynek, amelyet a közösség tagjai teremtenek, jelentenek számára”. Azaz a közösség, az online csoportmunka is jelenthet egyfajta védőkörlátót, betölthet védőfunkciót, s bár nem összehasonlítható a tantermi frontális oktatás lehetőségével, de talán mégsem olyan rideg valóság, mint amilyennek elsőre tűnik.

A tanároknak olyan kommunikációs, információtechnikai, pedagógiatudományi kompetenciákkal és nyitottsággal kell rendelkezniük, amelyek birtokában képesek alkalmazkodni és megoldásokat találni az új, esetlegesen digitális környezetbe költöző tanulásra-tanításra. Generációs

szempontból tekintve a helyzetre, a digitális bennszülöttek (Z generáció) és digitális bébik (Alfa generáció) vélhetően könnyen alkalmazkodnak majd a globális trendekhez, és elsőként lesznek képesek elsajátítani az új technikai eszközök használatát. Azonban a tanárok mindenkori feladatává válhat az online környezethez igazított, de továbbra is a diákok számára érdekes, figyelmüket felkeltő és meg is tartó oktatás megvalósítása. Amint azt a könyv szerzője is felveti, elképzelhető, hogy a tudatos és egységesen létrehozott elmélet, valamint a nemzetközi és hazai best practice-eken alapuló új követelményrendszer, a digitális átvándorlás, minőségi változásokat eredményez a későbbiekben. A könyv javaslatokat tesz a jelenléti és távoktatási forma abszolválására egyaránt. „Célunk, hogy a könyv hatására a tanárok új, kiterjesztett látásmódja lehetővé tegye újabb hatékony oktatási rutinjaik kialakítását az infokommunikációs eszközök környezetében, miközben folyamatosan mérlegelik az egyes módszerek előnyeit és veszélyeit. Nem utolsósorban pedig úgy véljük, hogy a gyakorlati digitális kompetenciák fejlesztése mellett szükség van egy stabil elméleti háttérre is.” – írja Szűts Zoltán (6.).

Milyen veszélyekkel járhat e módszerek integrálása? A kognitív képességeinkre jelentős hatással bíró digitális eszközök alkalmazása mennyiben fér meg a tanulás, az alapvető fejlődés szintjei mellett? A legtöbbször által jól ismert kifogás: „bocsánat, otthon felejtettem a házi feladatomat”. E kijelentés többé nem alkalmazható. Felmerül azonban a kérdés, hogy mennyiben válik inkább problémává a digitális tárházak létezése, mennyiben lesz a diákok terhére az online dokumentáció lehetősége. A digitális pedagógia fontos aspektusaként lenne jelen az élménynyújtás, a felfedezés örömeinek átadása, a flow érzése. Azonban a késleltetett reakciójú eszközök, a videólejátszók akadozása akár még a tanulási folyamat hátráltatói is lehetnek. Egy hasonlóan új környezetváltozás különböző tanulási metódusokat, a megrögzöttől eltérő képességek elsajátítását kívánná meg.

Megerősítve ezen digitális fejlődés pozitív aspektusait is, az esetlegesen felmerülő technikai akadályok, az adott komplikáció forrásának felderítésére, illetve az ismeretlennel szembeni félelmek és akadályok leküzdésére való készítetést is előidézhetik a felhasználóból.

Az újfajta digitális írástudás elsajátításával, a hipertext megértésével mind a diákok, mind a tanárok képesek lehetnek a megszerzett információk kritikus feldolgozására és mérlegelésére. Amint azt a kötet is hangsúlyozni kívánja, a digitális pedagógia egyik missziója lehet a tananyagok multimediális, a világháló természetéhez mért megalkotása, ügyelve a kijelölt oktatási célokra és az élményszerű feldolgozás összhangjára.

A könyv egyszerre kívánja summázni a nevelés, az oktatás, a kommunikáció- és médiatudomány kérdésköreit, szem előtt tartva a folyamatosan változó médiakörnyezetet, amelyben a tanulók mindennapjaikat élik. Elérkezett tehát a közoktatás reformációja? – teszi fel méltán a kérdést az olvasó. Egy dologban biztosak lehetünk: a következő évtized látványos változásokat fog eredményezni a digitális pedagógia területén.

A hiánypótló kötet szerzője egész életén át tartó tanulásra invitálja az olvasót, hiszen a digitális átállás ennek a technikai fejlődésnek a tökéletes iskolapéldája. A könyv olvasója remélhetőleg új szemszögből fog a digitális pedagógiára tekinteni, és képes lesz azt összefüggéseiben, lehetőségeiben újraértékelni.

Szűts Zoltán (2020). *A digitális pedagógia elmélete*. Akadémia Kiadó. DOI: [10.1556/9789634545859](https://doi.org/10.1556/9789634545859)

Irodalom

Zelena András (2017). Vesztéskommunikáció az újmédia színterein. *Médiakutató*, 18(1–2), 139–147.

Karagits Kíra Vivien

egyetemi hallgató

Budapesti Gazdasági Egyetem, Külkereskedelmi Kar, Társadalomtudományi Intézet, Budapest